

WERELDWIJZER

MOZAMBIQUE

JAN WILLEM HAMEL

INHOUD

Inleiding	9	Schilderkunst	47
		Planten en dieren	49
		Planten	49
		Dieren	50
		Nationale Parken en Reservaten	51
ACHTERGRONDEN	11	PRAKTISCHE INFORMATIE	53
Geografie	11	Reizen naar Mozambique	53
Klimaat	14	Reizen binnen Mozambique	55
Geschiedenis	18	Routevoorbeelden	63
Vroege geschiedenis	18	Van A tot Z	66
Bartelomeüs Dias	18	Accommodatie	66
Vasco da Gama	18	Activiteiten	67
Verkenning van het binnenland	20	Afstanden	69
Gekoloniseerd	20	Alarmnummers	69
‘Scramble for Africa’	21	Apotheken	69
Vondst goud in Transvaal	22	Banken	69
Het bewind-Salazar	22	Communicatie	69
Verzet en oprichting		Diplomatieke vertegenwoordigingen	71
FRELIMO	23	Douane	71
Einde tijdperk-Salazar	24	Elektriciteit	72
Onafhankelijkheid	25	Eten en drinken	72
Oprichting RENAMO	26	Fotografie	72
Oorlog tussen FRELIMO en RENAMO	26	Geldzaken	72
Samora Machel verongelukt	27	Gezondheid	74
Vrede	28	Informatie	80
Verkiezingen 1994	29	Kinderen	80
Verkiezingen 1999, demonstraties	30	Landkaarten	80
De zaak-Cardoso	30	Literatuur	80
Natuurrampen	31	Media	80
Verkiezingen 2004	32	Medische hulp	81
Economie	33	Nationale Feestdagen	81
Export	33	Omgangsvormen	81
Import	36	Onderwijs	82
Politiek	37	Openingstijden	82
Staatsinrichting	38	Paklijst	82
Taal en bevolking	39	Prijzen	83
Religie	44	Reisdocumenten	83
Kunst	46		
Muziek en dans	46		
Beeldbouwkunst	47		

Reistijd	83	Bazaruto-archipel	141
Rijbewijs	83	Bazaruto	143
Souvenirs	83	Benguerra	145
Tijd	84	Magaruque	146
Touroperators	84	Santa Carolina	146
Veiligheid	84	Inhassoro	148
Verzekeringen	85	Van Macovane naar	
Vlag	85	Inchope	150
Woordenlijst	86		
BEZIENSWAARDIGHEDEN	89	Centraal-Mozambique	151
Maputo en omgeving	89	(Provincie) Sofala	151
Maputo	91	(Provincie) Manica	151
Geschiedenis	91	(Provincie) Tete	154
Bezienswaardigheden	93	Zambézia	154
Bezienswaardigheden		Beira	154
buiten het centrum	102	Geschiedenis	155
Excursiemogelijkheden	103	Bezienswaardigheden	158
Bilene	109	buiten de stad	161
Catembe	111	Gorongosa Nationaal Park	164
Inhaca-eiland	111	Het Gorongosa-massief	169
Maputo olifantenreservaat	113	Activiteiten	171
Marracuene en Macaneta	114	Chimoio	172
Ponta do Ouro	115	Excursiemogelijkheden	173
Zuid-Mozambique	119	Chicamba Real-stuwmeer	174
Limpopo Nationaal Park	122	Manica	174
Xai-Xai	123	Chimanimani-gebergte	175
Praia do Xai-Xai	124	Penha Longa-gebergte	176
Van Xai-Xai naar Ponta		Van Chimoio richting Tete	177
Závora	125	Tete	178
Chongoene	126	Geschiedenis	178
Chidenguele	126	Bezienswaardigheden	179
Cuissico	126	Cahora Bassa-stuwdam	180
Ponta Závora	126	Van Beira richting	
Inhambane	127	Quelimane	183
Geschiedenis	127	Quelimane	185
Bezienswaardigheden	130	Geschiedenis	185
Stranden van Tofo en Barra	133	Bezienswaardigheden	185
Tofo	133	Van Quelimane naar	
Barra Beach	134	Milange	188
Maxixe	137	Van Mocuba richting	
Van Morrumbene richting		Nampula	191
Vilankulo	138	Gurúè	191
Morrungulo	138	Activiteiten	192
Pomene	138	Gilé-reservaat	193
Vilankulo	139	Noordoost-Mozambique	195
		Nampula	196

Geschiedenis	197	Quilaluia (Ilha Quilálea)	222
Bezienswaardigheden	197	Quirimba	223
Van Nampula richting		Quisiva	223
Cuamba	200	Vamizi	223
Nacala	201	Moçimboa da Praia	224
Ilha de Moçambique		Palma en de Rovuma	224
(Mozambique-eiland)	202		
Geschiedenis	203	Noordwest Mozambique	
Bezienswaardigheden	205	(Niassa)	227
Angoche	209	Lichinga	230
Van Namialo richting Pemba	210	Geschiedenis	230
Pemba	210	Bezienswaardigheden	231
Geschiedenis	211	Meer van Malawi	234
Bezienswaardigheden	211	Meponda	236
Pangane en Guludo	215	Metangula	236
Quirimba Nationaal Park	216	Cóbuè	237
Ibo (Ilha do Ibo)	217	Cuamba	239
Geschiedenis	217	Niassareservaat	239
Bezienswaardigheden	219		
Matemo	220	Over de auteur	242
Medjumbe	222	Register	243

OPGENOMEN KAARTEN

Mozambique, ligging in		Centraal-Mozambique	152-153
Afrika	10	Beira	156-157
Mozambique, algemeen	12-13	Gorongosa Nationaal	
Mozambique, fysisch	16-17	Park	166-167
Maputo en omgeving	90	Noordoost-Mozambique	194
Maputo	94-95	Ilha de Moçambique	204
Zuid-Mozambique	120-121	Quirimba-archipel	218
Inhambane en omgeving	128-129	Noordwest-Mozambique	228-229
De Bazaruto-archipel	142		

Inleiding

Armoede, overstromingen en hongersnoden. Het beeld dat de media schetsen van Mozambique, stemt niet vrolijk. Dit zijn inderdaad de grootste problemen van het land en het is erg belangrijk dat de wereld hiervan kennisneemt. Echter, Mozambique als exotische vakantiebestemming en smeltkroes van culturen, blijft vooralsnog onbelicht.

Mozambique was in de jaren zestig van de vorige eeuw een exclusieve vakantiebestemming, populair bij welvarende Portugezen, Zuid-Afrikanen en Rhodesiërs. De onafhankelijkheidsstrijd tegen Portugal en de daaropvolgende oorlog, maakten hier een einde aan. Vrede werd gesloten in 1992, maar de herbouw van het geheel ontwrichte land duurt nog steeds voort.

Sinds het midden van de jaren negentig van de vorige eeuw neemt het toerisme naar Mozambique flink toe. Vooral Zuid-Afrikanen bereizen het land met grote jeeps en verblijven in *lodges* die tot de beste ter wereld behoren. Voor hen is Mozambique synoniem voor witte stranden met grote palmbomen, warm en helder zeewater en veel zonneschijn. Voor de actievelingen biedt Mozambique paradijselijke eilanden (het reizen tussen tientallen eilanden is een echte belevenis), imponerende berggebieden met groene valleien en ruige maanlandschappen (Niassa en Cabo Delgado).

In 1999 bracht ik mijn eerste bezoek aan Mozambique. Bijzonder waren toen de vele, gezellige avonden in Maputo, de nachtelijke stilte op het strand van Barra en de kleurrijke wereld van tropische vissen en koraalriffen in de Indische Oceaan.

In de periode na 1999 keerde ik verschillende keren terug en werd ik diep getroffen door de enorme armoede en problemen waar het land mee te kampen heeft. Dit deed mij besluiten om in Mozambique vrijwilligerswerk te doen en zo mijn steentje bij te dragen aan de herbouw van dit zo speciale land.

Neemt u ruim de tijd om te genieten van dit land met zijn geweldige inwoners die 'Braziliaanse' openheid, spontaniteit en opgewektheid hoog in het vaandel hebben staan. Zwarten, blanken, Indiërs en Arabieren, zij vormen de Mozambikaanse samenleving en zijn er trots op de Mozambikaanse nationaliteit te dragen!

Het is niet mijn intentie geweest om u door Mozambique te leiden, maar om u op weg te helpen.

De volgende personen dank ik voor hun medewerking: Jo-Anna Collard (Kaapstad), Jolke Oppewal (Maputo), Michèle Abraham (Johannesburg), Natalie Tenzer-Silva (Maputo), Kerry Butler (Maputo), Lisa McNamara (Johannesburg), Ryan Whittal (Johannesburg), Vasco Galante (Gorongosa Nationaal Park), Sarah en Ariëlla (voor het hoofdstuk 'Gezondheid', hun advies en geduld).

Ik wens u een goede reis!
Jan Willem Hamel

MOZAMBIQUE, LIGGING IN AFRIKA

ACHTERGRONDEN

GEOGRAFIE

Mozambique ligt in het zuidoosten van Afrika en behoort met een oppervlakte van 801.590 km² (bijna twintig keer zo groot als Nederland) tot de grotere landen van dit continent. Het land grenst aan zes landen: Zuid-Afrika (491 kilometer), Swaziland (105 kilometer), Zimbabwe (1231 kilometer), Zambia (419 kilometer), Malawi (1569 kilometer) en Tanzania (756 kilometer).

Het gehele oosten van Mozambique ligt aan de Indische Oceaan (Kanaal van Mozambique). Deze kustlijn is maar liefst 2470 kilometer lang en de brede stranden bestaan vrijwel overal uit wit of lichtbruin zand. Voor de kust bij Vilankulo ligt de Bazaruto-archipel; ter hoogte van Moçimboa da Praia ligt de Quirimba-archipel. In het uiterste noordwesten grenst Mozambique aan het Meer van Malawi. Dit meer wordt omringd door ruige bergen en de lichtbruine stranden zijn hier wat smaller dan die van de Indische Oceaan.

Mozambique is opmerkelijk smal; de breedte varieert tussen zeventig en duizend kilometer. Achter de uitgestrekte kustvlaktes ligt een heuvelachtig terrein dat westwaarts bergachtig wordt. Hiertussen bevindt zich de Vallei van de Zambezi, het meest vruchtbare, maar ook heetste gebied van Mozambique. In het noordwesten vindt u hoge plateaus, die een opvallend groot gebied beslaan. Bijzonder indrukwekkend zijn de honderden meters hoge monolieten (graniet) in het noorden van het land. Deze bergen hebben geheel gladde hellingen en lijken als kegels uit de grond te komen.

Met een hoogte van 2436 meter is de berg Binga (tegen de grens met Zimbabwe) het hoogste punt van Mozambique. Het laagste punt vormt het gebied in de directe omgeving van Beira, dat iets onder zeeniveau ligt.

Door het land stromen verschillende rivieren, waarvan de Zambezi de breedste is. Deze rivier ontspringt in Zambia en vormt de beroemde Victoriawatervallen, alsmede het Cahora Bassa-stuwmeer. De Zambezi mondt 2660 kilometer verderop uit in de Indische Oceaan, tussen Beira en Quelimane (zie de kadertekst 'de Zambezi' op pagina 184 voor meer informatie).

De Limpopo is qua lengte (1770 kilometer) de tweede rivier van zuidelijk Afrika en mondt uit in de Indische Oceaan (nabij Xai-Xai). In het noorden stroomt de Rovuma, die de grens vormt met Tanzania. Zeer pittoresk is de Shire, die een totale lengte heeft van 402 kilometer en uitmondt in de Zambezi. De rivieren van Mozambique hebben twee grote nadelen voor de bevolking: in de winter droogt een groot aantal op en in de zomer treden vele als gevolg van hevige regenval ver buiten hun oevers.

INDISCHE OCEAN

Mozambique als exotische vakantiebestemming

Foto: Rani Resorts

KLIMAAT

Mozambique ligt op het zuidelijk halfrond, dus zijn de jaargetijden omgekeerd aan die van ons.

Lente: september, oktober en november;

Zomer: november, december, januari en februari (regenseizoen);

Herfst: maart, april en mei;

Winter: juni, juli en augustus (droge seizoen).

De temperaturen in Mozambique liggen veel hoger dan in Nederland en het is dan ook raadzaam altijd rustig aan te doen en heel veel te drinken, waar u ook bent. In Maputo ligt de gemiddelde dagtemperatuur het gehele jaar tussen 23° C en 30° C, maar op zomerse dagen kan het veel warmer worden. Er staat meestal een zeewind, maar door de hoge luchtvochtigheid voelt het altijd drukkend warm aan. Regen valt in Maputo in de zomermaanden en gaat gepaard met fel onweer. De wintermaanden zijn vrijwel droog (veel blauwe luchten) en zijn wat koeler dan de zomerdagen. De kuststrook en het achterland zijn 's zomers erg warm, de dagtempera-

Belangrijke informatie

Februari is de cycloonmaand, bezoekt u de kuststrook dan niet. Veel accommodaties zijn in deze maand gesloten.

turen kunnen gemakkelijk boven de 30° C uitkomen en er valt meer regen dan in Maputo. Meestal staat er een zeewind die klam aanvoelt, maar die een welkome verfrissing is.

De winters langs de kust zijn droog en de dagtemperaturen zijn aangenaam: 24° C tot 27° C. Beira is gewoonlijk wat warmer dan Maputo en daar valt in de zomer veel regen: bijna 300 millimeter per maand.

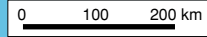
De warmste gebieden van het land zijn de Zambezi-vallei (Tete) en het uiterste noordoosten. 's Zomers komen de temperaturen hier gemakkelijk boven de 30° C uit en liggen op de stranden van bijvoorbeeld de Quirimba-archipel is onaangenaam.

De plateaus en berggebieden zijn gedurende het hele jaar aangenaam: 20° C tot 25° C. Gedurende het jaar, maar met name in de zomer, valt hier veel regen (jaarlijks gemiddeld 2000 millimeter). De zomernachten zijn hier koel; de winternachten zijn koud. Het Plateau van Lichinga vormt het koudste gedeelte van Mozambique, hier ligt de temperatuur in winternachten rondom het vriespunt en komt 's zomers zelden boven 30° C uit.

Klimatologische tips

- Als u 's morgens vroeg wolkjes aan de lucht ziet, voorspelt dit regen in de (na)middag;
- 's Avonds kan het overal in het land fris zijn, neemt u zeker twee vesten mee!

INDISCHE OCEAN

